

דף יא.

עין משפט ב.ג.ד.ו.

ח"מ סימן קעא פ"ג

ג. דין דבר שיש בו חלוקה, היינו שאחרי החלוקה ישאר שמו עליו, כיצד כל חצר שאין בו ד' אמות על ד' אמות מרובעות חוץ מד' אמות של הפתחים שיש לכל אחד, אינה קרויה חצר. ואין בחצר כזו דין חלוקה^ז. ובשדה בעינן שיהיה בה אחרי החלוקה כדי זריעת תשעה קבין לכל אחד^ח. וגינה, כדי זריעת חצי קב, ופרדס כדי זריעת שלשה קבין.

במד"א בארץ ישראל אבל בכל וכיוצא בה אין חולקין את השדה עד שיהיה כדי חרישת יום^ט לזה ויום לזה. ואת הפרדס עד שיהיה בו לכל אחד כדי עבודת אדם אחד ביום אחד. ושדה שמשקים אותה ע"י אדם עד שיהיה בה כדי שימלא הפועל וישקה יום אחד לזה ויום אחד לזה.

* היה בו דין חלוקה ומכר אחד חלקו לשניים או הורישו לשני בניו ואין בו כדי חלוקה, אינן יכולים לעכב דלא עדיפי ממי שבא מחמתו^י.

* היו ד' שותפין ביחד ולשנים מהם יש להן דין חלוקה ולאחרים אין להם דין חלוקה, נוטלים השנים שיש להם דין חלוקה חלקם ונשארים האחרים^{יא} שאין להם דין חלוקה שותפים.

צ. שם במשנה י"א ע"א, וברייתא י"ג ע"ב. ואם יש להם כדי חלוקה רק לשותף אחד אין בו כדי חלוקה יכול הוא לעכב את כולם מלחלוק. סמ"ע ס"ק ה'. ועיין בביאורים ס"ק ד'.

ק. וכל קב עשרים וארבעה ביצים.

ר. בגמ' ב"ב י"ב ע"א תלו שיעור חוצה לארץ בשיעור עבודת פועל ליום, שאין פועל נשכר לפחות מיום, אבל אם מגיע לכל אחד כדי פעולת יום וחצי חולקין שפועל נשכר לזה. סמ"ע ס"ק ח'. אבל לדעת הט"ז בכה"ג כל אחד נוטל כחרישת יום אחד והשאר ישאר בשותפות.

ש. ממדכי בשם מהר"ם בסוף פרק השואל במציעא סי' שפ"ד.

ת. אבל אם אומר שצריך לשטוח בו פירות או לצרפו לשדה אחר שיש לו סמוך לזה שומעין לו גם לזה שאין לו בו דין חלוקה, שיכול לומר להם מה ראייתם להזיקני להשאר שותף עם הד' יותר מכם, משא"כ ברישא במכר אחד משני השותפין שאפי' בכה"ג חולקין, מהטעם דלא עדיף מגברא דאתית מחמתיה. סמ"ע ס"ק ט'.

* שלשה שהיו שותפין בבית, ולשנים היה דין חלוקה ולשלישי לא היה דין חלוקה וקנה אחד מהשותפין חלקו של זה שאין לו בו דין חלוקה, אינו יכול לבטל החלוקה בטענה שבא מכח שאין בו חלוקה^א, אלא כופה האחד את חברו וחולקים.

עין משפט ז.ז. חו"מ סימן קעג סעיף א

א. שותפין שרצו לחלוק דבר שאין בו דין חלוקה אע"פ שמפסידים את שמו של הדבר הרי זה חולקים^ב, ובכתבי הקודש שהם כ"ד ספרים הכתובים בגליון כספר תורה אם הם בכרך אחד אין חולקין^ג שהוא בזיון לספרים לחלקן מכרך אחד לצורך החלוקה בניהם. ואם הם בכ' כריכות אם הם בכ' ענינים אין בו גם דינא דגוד או איגוד^ד, ואם הם בענין אחד אומרים בו דין דגוד או איגוד אם אין רוצים לחלוק בניהם.

עין משפט ט. חו"מ סימן קעא סעיף ג

עיין לעיל עין משפט ב

עין משפט י.כ.ל. חו"מ סימן קעב סעיף א

א. חצר שיש בה חלוקה, לפני חלוקתה נותן לכל פתח ד' אמות על ד' אמות לתוך החצר ואם הפתח רחב הרבה נוטל ד' אמות לתוך החצר על פני כל רוחב הפתח^ה.

א. ממדכי בסוף כתובות סי' רע"ז. ועיין בפעמוני זהב שהעיר על זה מסי' קע"ד סעיף ב' שפסק מר"ן בדין היבם שבא לחלוק שאינו נוטל שני חלקים במקום אחד, וכן פסק הרמ"א שם בסעיף ד' בד' אחים. ותירץ שכאן שכופין לחלוק צריך לתת לו כל חלקיו בצירוף כדי שלא יהיה לו פסידא ובלי זה אינו יכול לכופו לחלוק, וסיים שזו סברא אמיתית היא.

ב. רמב"ם פ"ב משכנים הלכה ט' ממשנה ב"ב י"א ע"א.

ג. ממירא דשמואל שם י"ג ע"ב. ובזיון רק בחותכן לשם חלוקה מכרך אחד לשנים אבל בחותכן לעצמו ומחלקן לב' חלקים לצורך עצמו מותר ואין בכך בזיון. סמ"ע ס"ק א'. ובספר פעמוני זהב הביא מחלוקת בהשאיר להם אביהם ביהכנ"ס ורוצים לחלקה לשנים אי הוי דרך בזיון לביהכנ"ס. ע"ש.

ד. דין זה שוה למה שנחבאר בסי' קע"א סעיף ג' ע"ש. נתיבות ס"ק א'.

ה. ב"ב י"א ע"א.

אם לאחד שני פתחים ולאחד פתח אחד, זה שיש לו ב' פתחים נוטל לכל פתח ד' על ד' אמות, וזה שיש לו פתח אחד נוטל ד' אמות לפתח אחד שיש לו והשאר חולקים בשוה.

והוא שקנו מההפקר וזה פתח ב' פתחים והשני פתח אחד והקיפו אותם^י עד שנעשה לחצר.

וה"ה אם חלק נכסיו על פיו^ז ונתן לאחד מבניו בית אחד עם ב' פתחים ולשני נתן בית עם פתח אחד.

אבל שנים שקנו או שירשו^ח הרי קנו וירשו בשוה חלק כחלק ולא יטול האחד יותר מחבירו כלום ואפי' קדמו וחלקו הבתים לפני חלוקת החצר אין אומרים שזה שעלה בחלקו ב' פתחים יקח ד' אמות לכל פתח אלא חולקים בשוה.

עין משפט מ.ג. חו"מ סימן קעב פעיף ג.

ג. בית שיש לו פתחים רבים מכל רוחותיו יש לו ד' אמות לכל רוח, ואם ייחד לו פתח לתשמישו אין לו אלא ד' אמות כנגדו^ט.

ואם אין בפתח רוחב ד' אמות משלים מהצדדים ארבע כדי שיהיה לו ארבע על ארבע. וכ"כ הרא"ש בפסקיו פ"א סי' ל"ח. מב"ב סי' ע"א. ושיעור זה צריך כדי לפרק משאו שאין אדם יכול להכנס עם חמורו [והיום עם רכבון] לתוך ביתו וצריך לפרק משאו בתוך אותן ד' אמות שלפני הבית. סמ"ע ס"ק א'.

וחוץ משיעור הפתחים של ד' על ד', אם נשאר ד' על ד' אמות לכל אחד לתשמישו הרי זו חצר שיש בה דין חלוקה. סמ"ע ס"ק ב'.

ו. היינו אח"כ דאם הקיפו אותם קודם שבנו או בשעת ההקפה בנו זכו ביחד בשוה. סמ"ע ס"ק ג'.

ז. אף שהרמ"א הביא בשם י"א, כתב הב"ח דגם ר"י הלוי מודה בזה. ש"ך ס"ק ב'.

ח. והא דאמרינן ב"ב דף ז' ע"ב האחים שחלקו אין להם דרך זה על זה, ולא חלונות ולא סולמות וכו'. כתב הרא"ש ב"ב פ"א סי' ל"ח שמירי שחלקו בלא שומא ולא העלה אחד לחבירו בדמים וזה מש"כ המחבר בסעיף ב'. סמ"ע ס"ק ד'. ואין מחלוקת בהני אוקמתות דמר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי.

והש"ך בס"ק ג' כתב האי דאחים שחלקו מיירי בחלונות ודרך שאין לו צורך כ"כ, שיש לו חלונות ודרך ממקום אחר, אבל ד' אמות שלפני הפתח שהם צורך יותר לכך בהעלו דמים אחד לחבירו יש להם ד' אמות לפני כל פתח.

ט. והשאר נחשבים כסתומים, ולא דמי לסעיף ז' ששם כיון שאין לו פתח כלל ודאי סופו להפתח, אם לא שפרץ וביטל פצימיו. סמ"ע ס"ק ח'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדר" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777 email: minchat.aaa@gmail.com

דף יא:

עין משפט א.ב.ג.ד. חו"מ סימן קעב פעיף ד

ד. אכסדרה דהיינו מקום שיש לו ג' דפנות והצד הרביעי כולו פתוח כעין דלת, אם אפשר לו להכנס בתוכה במשאו שהיא לפני הבית^י ואין בה ד' אמות על ד' אמות שאז משלים לה מן החצר עד שיהיו לה ד' על ד' אמות.

ה. בית שער והוא בית קטן שלפני פתח הטרקלין^ב, או מרפסת במקום גבוה בחצר הבית והרבה פתחי עליות פתוחין לה, יש לה ד' אמות, היו חמשים בתים פתוחים למרפסת זו והמרפסת פתוחה לחצר אין לה אלא ד' אמות על ד' אמות.

עין משפט ה. חו"מ סימן קעב פעיף ה ו

ה. ו. לול של תרנגולים^ל אין לו ד' אמות.

ו. ז. בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה אם יש בחלקו שאינו מקורה ד' על ד' אמות אין לו שיעור ד' אמות בחצר לפני פתחו ואפי' קירוי לחוץ^מ.

עין משפט ו. חו"מ סימן קעב פעיף ו

עין בסעיף הקודם

- י. ואכסדרה העומדת בפני עצמה ואין בתוכה ד' על ד' אמות, לא עדיפה מביתו שאין בו ד' על ד' אמות שאינו נותן לפתחו ד' אמות מתוך החצר. סמ"ע ס"ק י'.
- כ. שהוא בית גדול, אבל בית שער שלפני חצר אינו ראוי לתשיש ואין נותנים לו ד' אמות. סמ"ע ס"ק י"א.
- ל. היינו בית קטן שמגדלים בו תרנגולים. סמ"ע ס"ק ג' אבל לול של ימינו שהוא גדול מאוד לכאורה יש לו ד' אמות לפני פתחו, שכל הטעם בלול קטן שאין שם פירוק משא אבל בלול גדול שיש פירוק משא יש לו, וכן יש להוכיח מסמ"ע בס"ק י"ד.
- מ. משום שאפשר להכנס לחציו הפתוח ולפרק שם משאו. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ח"מ סימן קסב סעיף ו

עין משפט ז

ו. אחד מבני המבוי שביקש לסתום פתחו זה ולפותחו למבוי אחר, בני מבוי הראשון מעכבין עליו שאומרים לו המס הקצוב עליהם יגדל^ו וע"כ במקום שאין מס הרי זה סותם פתחו בכל עת שירצה.

* ובלבד שיפרוץ פצימין^ו שיש לו למבוי זה.

ח"מ סימן קעב סעיף ט

עין משפט ז.ט.

ט. הזבל של החצר מתחלק לפי הפתחים^ע.

ח"מ סימן קסב סעיף ז

עין משפט י.

ז. חמש חצירות הפתוחות למבוי שאינו מפולש. כולם משתמשות עם החיצונה, והחיצונה משתמשת לעצמה, וכן השניה משתמשת לעצמה ועם החיצונה ואינה משתמשת עם הפנימית^ב. נמצאת הפנימית משתמשת עם כולם ולעצמה. לפיכך אם בעל החצר השניה יבנה איצטבה^א כמו ספסל שמניחים עליו סחורה ולפעמים יושבים עליו והוא כנגד פתח החצר השניה לראשונה, אין בני החיצונה יכולים לעכב עליו, אבל כל בני הפנימיות יותר יכולים לעכב עליו מפני שמרבה עליהם הדרך להקיף האיצטבה.

וכן בעל חצר השניה שפתח לחצירו פתח שני בינו ובין החיצונה אין החיצונה מעכבת עליו שאין לה להשתמש אלא מהפתח זה ולחוץ, אבל

ג. מרמב"ם פ"ה משכנים הלכה ט"ו.

ד. דש"מא יחזור לפותחו גם מאצלם וירבה עליהן הדרך כמבואר בסעיף ד'. סמ"ע ס"ק ט"ז.
 ע. וברמ"א בסימן קנ"ד סעיף ב' פסק שהוצאות הזבל מתחלק לפי הבתים ולא לפי הנפשות ע"ש וא"כ קשה על הש"ך כאן בס"ק ד' שהניח דין הוצאת הזבלים בצ"ע לדינא, ומדברי הסמ"ע בס"ק כ' משמע לכל הפירושים החלוקה לפי הפתחים בין להוצאת הזבל מהמקום בין לחלוקת הזבל עצמו. ועיין בפעמוני זהב בס"י קנ"ד סעיף ב'. ועיין בנתיבות בס"ק ט"ז מה שפירש המשך דברי השו"ע.

פ. רמב"ם פ"ה משכנים הלכה ט"ז מב"ב י"א ע"ב וכרבי ודלא כרב הונא שם.

צ. ה"ה אם החיצונה בנאה לצד פנים כולם יכולים למחות בה. סמ"ע ס"ק י"ז.

- אם פתח בעל החצר השניה פתחו לפנימית יכולה היא לעכב עליו **ק**.
- * וי"א **ר** דכל שכנגד חצירו יש לו לפתוח בין כלפי הוץ בין כלפי פנים וע"כ יכול למחות.
- * וי"א דאין טענת ריבוי הדרך טענה **ש**.
- * כמו שהדין במבוי כך הדין במקומות בית הכנסת, וע"כ אם גבאי ביהנ"ס באים להוסיף ספסלים בבית הכנסת במקומות הפנויים כדי להרויח הצדקה ושיבואו רבים להתפלל, או שיחידים רוצים לישב באמצע הדרך המחזיק מקודם במקומותיו יכול למחות שמרבה עליו הדרך **ח** או שמיצר לו, מיהו אם יש מנהג בעיר הולכין אחריו.
- * אם ציבור רוצה לבנות בית כנסת אחר או יחידים הבאים לבנות להם בית כנסת אחר אין אחרים יכולים למחות בידם, והמוחה ראוי לנזיפה **א**.
- * אין להשתמש בבית הכנסת אלא בדבר הנהוג **ב** ועיין בסי' קע"א סעיף א'.

- ק**. והטעם שהפנימית מעכבת מפני שרגילין להניח לפני הפתח דברים ויצטרכו להקיף כמו באיצטבה. סמ"ע ס"ק י"ח.
- והט"ז תמה ע"ז שאינו יכול לעכב מטעם זה רק משום שהפנימי יכול לסתום עד כנגד הפתח של החיצון, ממילא אין להחיצון ממנו לפתוח פתח לשם. ועיין בביאורים ס"ק א'. ועיין בבאר הגולה אות ע' - פ'.
- ר**. הרא"ש כלל ק' סימן ב' והרמ"ה ב"ב פ"א סי' קמ"ה. ועיין בנתיבות בחידושים ס"ק י"ח ולא הבנתי דבריו.
- ש**. הט"ז השיג על הרמ"א דטענת ריבוי הדרך כאן לא שייך דעיקר ההקפדה כאן הוא שיצטרכו להקיף האיצטבא ולא קרב זה אל זה. וכן העיר בספר פעמוני זהב על דברי הסמ"ע בס"ק י"ח.
- ת**. כתב בפעמוני זהב שדברי הרמ"א אלו לדעת מר"ן המחבר שהרי הוא כתב ד"א דאין טענת ריבוי הדרך הטענה ע"ש. אבל בביאורים כתב בס"ק ב' דאף ל"א שהביא הרמ"א דאין טענת ריבוי הדרך טענה, מ"מ במקומות בית הכנסת הוי טענה מפני שמיצר הדרך. ודוקא כשבית הכנסת קיים אבל אם נפל או נשרף ובאים לבנותו מחדש יכולים ז' טובי העיר להגדילו ולהרחיבו כרצונם. ואין לראשונים תביעה רק כפי שינוי מקום החרב.
- א**. מתשובת ריב"ש סי' רנ"ג.
- ב**. שם בריב"ש סי' רנ"ט.

עין משפט כ.ל.

הו"מ סימן קסב סעיף ה

ה. היה לו פתח סתום במבוי שאינו מפולש, הרי זה פותחו בכל זמן שירצה^ג, אבל אם ביטל פצימין בני המבוי מעכבין עליו.

ג. רמב"ם פ"ה משכנים הלכה ט"ו.

ודוקא שיש לו עדים שפתח זה היה פתוח תחילה למבוי דאי לאו הכי אפי' עם פצימין אומרים לו דילמא בדין סתם. או שאחר שהיה לפניו סתמו ומחל, ואפי' עדיין פצימין שם הוי מחילה. סמ"ע ס"ק י"ד.

ואף שבסי' קנ"ד סעיף י"ב בהג"ה מבואר דבכה"ג בעל החלון נקרא מוחזק ביש לו עדיין פצימין מ"מ שם ביש לו חזקה דמעיקרא שהיה פתוח תחילה משא"כ באין עדים אפשר שבנאו כך מעיקרא, וכמו שכתב הריב"ש בסי' רמ"ח. נתיבות ס"ק י"ב בחידושים.